

M. PAULI JUUSTEN,
EPISC. QUONDAM AB.
CHRONICON EPISCOPORUM
FINLANDENSIUM,
ANNOTATIONIBUS ET SYLLOGE MONU-
MENTORUM ILLUSTRATUM.

CUJUS
PARTICULAM XIII,
CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS,
PRÆSIDE
M. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

ELOQ. PROFESSORE REG ET ORD. R. ACAD. LIT. HUMAN.
HIST. ET ANTIQUIT. MEMBRO,

Publicæ bonorum censuræ submittit

GUSTAVUS ASP,

SATACUNDENSIS,

In AUDITORIO MAJORI die XVIII Dec. Febr.

A. MDCCLXXXVIII

Horis ante meridiem consuetis.

A B O Æ, Typis FRENCKELLIANIS.

THES. I.

Licet animus vi quadam interna & libere actiones suscipiat, inde tamen non sequitur ut sine omnibus agat motivis.

Thes. II. Nequaquam illorum probare possumus iudicium, qui quicquid ridiculum reddi possit, illud falsum esse, pronuntiare non dubitarunt.

Thes. III. Fœcunditatem phantasæ, ubi ratione regitur, homini adeo non esse noxiam putamus, ut potius matrem ingenii salutare, hæud dubitemus.

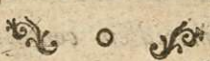
Thes. IV. Verisimum est, quod proverbio dicitur, nos docendo discere.

Thes. V. Mentiri qui sibi licere putant, quoties aliorum jura non violant; hæud meminerunt, & sese ipsos suamque existimationem se turpi hoc more lædere, & sæpe aliis incommoda, quæ prævidere ipsi non poterant, conslare.

Thes. VI. Malum consilio bono facere, qui licitum esse putant; stultam se de boni malique natura opinionem fovere, produunt.

Thes. VII. Tormentis ad confessionem scelerum reos adigere, ab humanitate valde quidem abhorret, sed omnem tamen eorum usum ubique condemnare vix audemus; v. g. si fur surreptam aliis pecuniam ubi recondit, indicare præfracte renuat.

Thes. VIII. Utrum actiones hominum ullæ indifferentes sint, nec ne, quæ agitari solet controversia, in logomachiam abit.

scire haud licet. An ex gente fortassis fuit Folkungica? De hujus Episcopi gestis parum novimus, neque quomodo ad dignitatem Episcopalem evehctus fuerit, traditur; a Rege tamen constitutum esse, facile credas. In hujus tempus *Birgeri Jarli* expeditionem Tavasticam incidisse, verisimile est. Valde autem memorabilia sunt, quæ de hoc Episcopo habet *Fragm. Palmisköldianum*, a nobis sæpe laudatum, quod de nostro ita: *Bero Westgotus est, alienavit tributum Finnonum ad manus Regis, cujus erat consanguineus & Cancellarius. Obiit anno Domini --- (numeri notæ defunt) & in Rântbâmâki sepelitur.* Non fuisse hunc locum MESSENIO incognitum, satis intelligere ex iis licet quæ cum in *Scandia illustrata* (50), tum in *Chronico Rhythmico Finlandiæ* (51), commemorat. Minus vero accurate verba veteris auctoris interpretatum esse putamus, cum Episcopum nostrum vel Ecclesiam suam (h. e. ordinem Clericorum) *annuis Regi pendendis submitfisse*
B b tri-

(50) T. X, p. 10: *Circa MCCLVI Episcopus Finlandiæ Bero, annuis Regi Sveciæ pendendis, Ecclesiam submitfisse fertur, tributis,*

(51) P. 19, Björn Gråfven Balck den mannen het,
 Kong Erich skyld, sem jag wist wet,
 Swilkens Cantzler han är med art,
 Förr han Råndameck's Biskep wardt,
 Swillen hos Rungen lofwar ut
 Gifwa honom hwart år Tribut.

Unde autem patri *Beronis* nostri nomen fuisse *Gregorii* resciverit, ipsumque e gente oriundum, multo serius in Fennia nostra florente, quod cognomen *Balck* gessit? difficile fuerit conicere; nisi turpi errore, cum *Beronis* hujus post integrum seculum successore, *Berone* II, *Georgii* filio (non *Gregorii*) *Balck* (de quo infra) nostrum confudisse putemus? a qua culpa vix immunis haberi poterit. Non debebant itaque hunc errorem adoptare atque repetere VON STIERNMAN I, c. p. 83, & (ex parte) RHYZELIUS I, c. p. 328.

tributis, vel ipsum sese annuo ferendo tributo obligasse, asserit. Potius colligas, Finnonos Svecis subditos, stipendium hactenus non Regi, sed Episcopo pensitasse; exiguosque, primis temporibus, hos redditus, religionis propagationi adjuvandæ ac novellæ Ecclesiæ fundandæ a Regibus fuisse concessos? quibus jam præclare auctis, novus Episcopus renunciare aut necesse habuerit, aut consultum duxerit. Quæ ejus facilitas, Hierarchiæ patronis haud placuisse videtur.

Non multo post mortem *Thomæ*, hunc *Beronem* Episcopale munus adiisse, MESSENIUS (52) facile credimus, (adeoque tempore expeditionis Tavasticæ a *Birgero* Jarlo perfectæ, Fennicam rexisset Ecclesiam). Annum ejus emortualem idem MESSENIUS 1258 designat (53): ex conjectura?

(b b) Prima hæc est hujus Templi, quæ in antiquis monumentis occurrit mentio; nam ex vetustis fluxisse Episcoporum Finlandensium Catalogis, *Fragm. Palmsköldiani* consensus probat. Unde simul patet, Templum Aboense nondum fuisse Cathedrale.

RAGVALDUS I.

(cc) Anno 1250 Regis Erici XI Cancellarium fuisse, ac deinde a. 1252 & 1254 *Ducis Birgeri*, dicit *VON STIERN-*

(52) *Scond. Y. X p. 9.*

(53) A. 1249 mortuum fuisse dicit *SPEGEL* l. c. p. 388; quod unde didicerit, nos quidem latet. *RHYZELIUS* autem a. jam 1240 factum Episcopum hariolatur, adeoque octennio ante antecessoris sui mortem; quod ejusdem sine dubio commatis est, ac laudes quibus vitani nostri, ex ingenio, liberaliter ornat,

)

(

STIERNMAN, l. c. p. 83. Addit: *postea factum Episcopum Aboënsē*, (adeo ut proximus in utroque munere *Beroni* successor fuerit). Quæ tamen omnia quibus argumentis nitantur, non significat. Noster Auctor prius quam dignitati Episcopali admoveretur, officio Cancellarii functum confirmat. *Birgero*, ut in Ostrogothia natum, maturius innotuisse conjicias?

Muneri Episcopali circa a. 1258 fuisse admotum, affirmat MESSENIUS (Sc. T. X p. 10); octennio prius RHYZELIUS (l. c. p. 329), cui STIERNMANNI assertio minime consentit.

(dd) *Matstott* cujus hic fit mentio, quid sit, recte explicuit MESSENIUS l. c. nempe *Sportula, Episcopi* (& Curati) *quotannis mense a Diœcesanis* (& parochianis) *offerenda*. Cfr. DIJKMAN *antiquit. Ecclesiast.* p. 283. Post diminutos ab antecessore suo redditus Episcopales, necessarium forte hoc consilium, jacturæ illius reparandæ, nostro visum fuit? Nam symbolam sive contributionem hanc cibariam ad Episcopi etiam spectasse quæstum, cum MESSE IO existimamus (54); quamvis Pastoribus (Curatis s. Rectoribus) Ecclesiarum inprimis lucrosam fuisse, non negemus (55). Hujus autem tributi qualis ratio fuerit,

B b 2

ex

(54) In Westrogothia ad solum olim pertinuisse Episcopum, ex verbis Legum Westrogothicarum colligas? ubi (Syrtiu Volkâr, XIV Stult. 10 §) sancitum legitur: *Præster a qvîlân Tiunda allan, of ofz fer thât til Crasufotâ komber a Langa Freadagi. Juce a Præster aff them almosom a altare komma um Mastuzdagh.* Apud nostros autem majores cur Episcopo partem aliquam hujus sportulæ accessisse, putemus, infra in vita Episcopi *Hemmingi* docebimus.

(55) Mire SPegel l. c. *Monachis* hanc sportulam dari jussisse, Episcopum nostrum dicit; ut enim præteream, Monachos quosdam, sicut

ex superstitibus adhuc vetustis quibusdam monumentis, intelligi potest; quorum antiquissimum infra damus (56), alia quaedam suo loco adjuncturi.

Sive

videtur, adhuc in Finlandia non fuisse, Sacerdotum suorum sustentationi, non Monachorum usui, nostros illam præbuisse, constat. Verba SPEGELII sunt: Han (Ep. Ragvaldus) sågs ibland annat hafwa uträttat the almogen öfwertales til at på wissa tider em året gifwa Nunkarna Maatffott, the år allehanda spis som the behöfde til uppehälle.

(56) Litteræ Beronis Legiferi, (de quo postea), tales de hac re in *Registro Aboënsi* Fol. 6 occurrunt: "Nos Bero Legifer Nylandiæ & Linwidus habitans in parrochia Tenale, omnibus notum facimus, quod cum apud habitatores terre Nylandiæ & rusticos insularum Finlandiæ, juri Helsingonico subditos, diversa erat consuetudo in exhibendo Matshkot, cum in quibusdam parrochiis XIII marce butiri, in quibusdam XII vel XI, quibusdam vero novem marche butiri pro Mathskot solvebantur, de quo magnum jurgium & scandalum inter sacerdotes Curatos & rusticos existit generatim: venerabilis in Christo pater Dominus Ragwaldus, Dei gracia olim Episcopus Aboënsis, uniformitatem diligens in hac parte, pro scandalo hujusmodi delendo & jurgio sopiendo, ex communi parcium consensu statuit & ordinavit X marcas Butiri pro Matskut a singulis rusticis terre Nylandiæ & insularum prædictarum annuatim perpetuo exhibendum; & nos cum multis aliis de terra Nylandiæ missis presentes fuimus quando dicta Ordinatio fuit facta. In ejus rei evidenciam sigilla nostra presentibus sunt appensa. Scriptum Tenalie anno Domini MCCCXL quinto, Domonica Reminiscere." Episcopus cujus in his litteris mentio fit, Ragwaldus II: s fuit, (ut facile patet), initio seculi XIV florens, non noster Ragwaldus I, qui a. 1266 obiisse dicitur. Jurgia igitur atque lites illæ, apud Colonos Finlandiæ Svecanos de sportula annua (Matshott) sacerdotibus pendenda exortæ, diu post nostri tempora existierunt. Initio certa quædam portio non fuisse definita videtur, sed liberalitati contribuentium permessa (quare in *Legg. Westrogg.* l. c. almofa, elemofyna, vocatur, altari imposta); quæ sensim consuetudine definita, sed variè fuit: unde illæ, de quibus utraque pars querebatur turbæ. Sportulæ Episcopi nulla in his litteris apparent vestigia. Quia incolarum adhibito consensu, Ragwaldus II lites de hac contributione

Sive hujus Episcopi sive antecessoris sui tempore, Bulla quædam data reperitur Papæ *Alexandri IV*, *Episcopo & Capitulo Aboënsi*; cujus loci in nullo antiquiori diplomate factam mentionem hactenus invenimus (57). Superiores Episcopos *Finlandenses* vocatos fuisse, vidimus. Dubium hæc verba faciunt (nisi vitio scriptionis laborare putes?) annon *Templi* ædificatio jam prope perfecta fuerit? quoniam vix alioquin ex hujus loci nomine sedem appellari Episcopalem cœpisse credas? Scribit quidem Pontifex: *Cupientes igitur, ut ecclesia vestra, que in honore ipsius virginis (S. Mariæ), sicut asseritis, est constructa, congruis honoribus frequentetur &c.*, ita ut ad *Rändämäkiense* etiam Templum trahi hæc verba non incommode possint; sed de novo quodam ædificio sermonem tamen potius esse credas; ac Aboënsẽ quoque Ecclesiam *S. Mariæ* fuisse dicatam (cui deinde adjunctus esse *b. Henricus* videtur), satis constat (58).

Rus-

exortas composuit, probabile est, nostrum etiam non aliter egisse? Obiter notamus, ex his iisdem literis liquido constare, Svecos Nylandiæ insularumque nostrarum hoc ævo habitatores, rei pecuariæ in primis studuisse; de Fennis vero aliter esse judicandum, infra docebimus.

(57) Cfr. LAGERBRING l. c. p. 798; qui nescit aliquem *Catillo* vetustiore nostræ terræ Episcopum, *Aboënsẽ* se vocasse; *Catillum* interdum, & adhuc, *Johannem I*, antecessorum more, *Finlandensis* usos titulo observans. cfr. p. 597 & 600.

(58) Cfr. supra p. 157 sq. not. (10). Cæterum Bulla Papæ *Alexandri IV* hæc data est *Anagnie VI Kal. Marcii, Pontificatus anno quarto* (24 Febr. 1258), ut habet *Registrum Aboënsẽ* Fol. 95, ubi a. 1258 etiam in margine expressus est; *Pontif. a. quinto* (1259) apud Nob. A CELSE legitur p. 79, n. 20.

Ruffos circa hæc tempora infesta Fennix arma intulisse, nostra nesciunt monumenta. In Estoniam igitur fortasse suscepta fuit Magni Principis *Alexandri (Nemski)* illa expeditio, de qua Rufforum commemorant annales (59).

MESSENIUS *Ragualdum* nostrum a. 1294 licentiam obtinuisse Romæ ab *Urbano IV* fundandi *Rendemecbia IV Canonias*, asserit; quo auctore? penitus nos latet. Nisi hanc commentus fuit rationem, ea, quæ in vita *Catilli* de institutione hac eadem, illius Papæ indultu facta (qui a. 1264 obiit, cum *Catillus* ante a. 1266 ad Episcopalem non pervenerit dignitatem) narrantur, cum certioribus temporum rationibus conciliandi? De quo consilio mox plura.

Tangit in nota (F) vitæ hujus Episcopi subjecta, RHYZELIUS (p. 329) conjecturam a *Scarino* olim de *Ragvaldo* nostro propositam; qui ut reddere patriæ posset suæ, cum *Ragvaldo* Scarensum Episcopo illum confundere instituerat. Ineptum hunc, ac ne ipsi quidem RHYZELIO omnino probatum, idcirco commemoramus ausum, ut cujusmodi commentis locus aperiatur indigitaremus, nisi a veterum fide monumentorum temere recedere, sui-que fabulas ingenii iis substituere, religioni habeatur.

No-

(59) Auctor *Historix Imperii Ruffici, quo tempore Tatarorum paruit dominationi*, in (ARNOTTII) *St. Petersburgisches Journal*, IV B. p. 229, dicit: Unterdeßen (1256) unternahm der Großfürst (Alexander) einen Feldzug gegen die Tamen, -- Hierauff vereinigte er sich mit den Nowogrodern, und zog durch unwegsame gegenden und finstre Wälder gegen die Schweden (oder Dänen) und Tschudischen Bblter, verheerete alles Land an der Seelüste, und kehnte mit großen Schätzen nach Nowogrod zurück.

Nostrum & a. 1264 hic mortuum fuisse, & in Templo Råndāmākienfi sepultum, JUUSTENUS (cum *Fragm. Palm-sköldiano*) aperte testatur.

Supra, p. 13, not. * significavimus, quam miro additamento Episcopi hujus *Ragualdi* vitam, Codex unus Ms Chronici nostri foedet; ubi vel 1268 (pro 1368) *legendum*, adeoque ad proxime sequentis Episcopi *Catilli* vitam hæc verba pertinere, *vel* (per errorem typographicum irrepsit &) *totum illud additamentum ad Magnum Episcopum*, ordine apud auctorem nostrum *Nonum*, *transferendum esse*, conjecimus. Neutrum nunc placet, sed glossam esse ineptam judicamus. Nam quia *Magnum* primum fuisse Episcopum diserte & auctor noster & *Fragm. Palm-sköldiano* testantur, in templo Aboënsi sepultum, (quæ res obscura hic esse olim haud potuit), & laudatum sæpe Fragmentum de *Catillo* etiam expresse habet eum in *Råndāmāki* sepultum esse; hæc translatio Cathedræ Episcopalis, hujus nondum tempore facta esse potuit. Movit nobis dubitationem, quod *Ragualdum* hunc jam *Aboënsi* appellari Episcopum reperiremus (cfr. supra p. 191); unde ad ÖRNHJÄLMII conjecturam probandam, (qui templum hujus Urbis maturius & exstructum fuisse & Cathedrali auctum dignitate quam vulgo putatur, contendit), reddebamur prouiores. Accessit, quod diem 10 *Cal. Febr.* quo factam fuisse *translationem Ecclesiæ Cathedralis* Glossa dicit, non temere fuisse expressum, suspicaremur. Nunc hæc quoque res eo minoris esse ponderis videtur, quo certius constat, diem *Dedicationis Templi*, non X *Kal. Febr.* sed XV *kal. Julii* (17 Junii) fuisse olim celebratum; ut ex *Calendario* patet *Libro Missali Ecclesiæ Aboënsis præmisso*.

CATILLUS.

(ee) VON STIERNMAN I, c. p. 84 de nostro dicit: Hertig Waldemars (sedermera Konung) Cancellor år 1265. Biskop sedermera Biskop i Abo. Quam mire! *Waldemarum* enim admodum adolescentem a. jam 1257 Regem coronatum fuisse, constat; cfr. LAGERBRING I. c. p. 479, & p. 482, not. (3).

(ff) Res maxime memorabilis quam nostrum fecisse vetera commemorant monumenta, hæc est constitutio *Collegii Canonorum* (qui IV numero primum erant); quam non exigui momenti Hierarchiæ olim patronis visam fuisse, mirum haud putamus. Non Aboæ, sed in *Ränthämäki*, hoc *Collegium institutum* fuisse, (adeoque ibi sedem Episcopalem adhuc mansisse), disertis verbis *Fragm. Palmisköldianum* aserit; cfr. p. 13, not. 13. Neque tamen omnino nullo Episcopos hætenus adjutos fuisse *Capitulo*, sive *Consiliariorum* consensu, supra (p. 168 sq) observavimus; idque, quod ad Finlandenses proprie spectat Antistites, non spernendis confirmari testibus potest (60); sed Episcopi eligendi potestatem, (quam inprimis Reges, non sine magna Romani Pontificis offensione, exercuisse videntur), sibi arrogare ausos vix fuisse, credas. Itaque huic sc. malo erat occurrendum; quod vulnus majesta-

(60) In Bulla Papæ Gregorii IX (supra p. 182 not. (40) recensita, dicitur Episcopum Finnenjem, "Capituli sui accedente consensu", terram concessisse. Bulla Papæ Alexandri IV (supra p. 193 commemorata) scripta est Episcopo "et Capitulo" Aboensi. Quo pertinere etiam credas, quod de transferenda consilio Episcopi "et Clericorum suorum" Sede Episcopali, Papa Gregorius IX sanxit (vid. supra p. 184). Cfr. *WILDE Sveciæ Hist. Pragm. C. III, S. II, §. 22, p. 384* sqq.

jestati suæ infligi, Reges patienter ferebant. Credere fortassis veteri traditioni oportet, *Catillo* nostro Ecclesiam Fennicam gubernante, hoc institutum hic locorum fuisse perfectum; sed annum negotii peracti quem noster indicat (*Fragm. etiam Palmshöldiani* fultus auctoritate), cum reliquis, quas prodit, circumstantiis conciliari non posse, viri eruditi dudum observarunt (61): quas tamen, si rem serius factam putes, (a. 1275 aut 1279?) atque *Andream & Nicolaum* ab officiis quæ postea cum laude administrabant hic nominatos statuas, in concordiam redigi quodammodo posse, existimes? (62). Nam vixisse *Catillum*

C c

no-

(61) NETTELBLADT *Schwed. Bibliothec*, ad vitam hujus Episcopi *Catilli*, p. 68, not. (17) & (18); atque LAGERBRING l. c. II. p. 797. Neque veniæ a Papa Urbano IV impetratæ, neque consensus a Rege *Magno* dati, neque Vistatorum & Procuratorum ab auctore nostro nominatorum, (qui itaque ex aliis monumentis hæc hauserit necesse est), meminit *Fragm. Palmshöldianum*; rem tantum ipsam annumque ejus perfectæ, simpliciter indicans. MESSENIUS, a. 1266 *Magnum* nondum regiam dignitatem a fratre extorsisse memor, *auxilio Waldemari Regis*, *cujus fuisset antea Cancellarius*, *Catillum* nostrum Collegium instituisse *Canonicorum*, scribit, *Sc. T. II p. 51.*

(62) Supra, p. 13, not. (14) observavimus, Codicem *Chronici Juusteni* qui in Bibliotheca Acad. Aboënsis servatur, loco a. 1269 habere a. 1286; quem tamen in textum recipere, contra reliquorum (MESSENIUS etiam visorum) & *Fragm. Palmshöldiani* consensum, auctori non sumus. Sed absurda tamen hæc lectio neuitquam est. Regem enim *Magnum* imperio jam tum fuisse potitum, demonstrat LAGERBRING P. II p. 567; *Fulconem* (s. *Folquinum*) Archiepiscopum Upsaliensem a. demum 1276, quinta nonarum Martii diem suum obiisse, constat (*Chronicon de Archiep. Ups.* a SCHEFFERO ed p. 21); *Andreas* Præpositus quidem a. ante 1278 fieri non potuit (ib. p. 118 & 120), sed inter Canonicos Upsaliensis Ecclesiæ antea jam fuisse, probabile est; *Nicolaus* (sine dubio *Allonis*?) qui circa a. 1282, primus *Decanus* ejusdem fuit Ecclesiæ, (postmodum, a. 1292, ad Archiepiscopalem evehctus dignitatem), similiter *Canonicus* antea ibidem fuerit?

nostrum usque ad a. 1285 aut 1286, & mox (in vita successoris sui *Johannis*) demonstrabimus, & ex decreto Comitiali patet *Alsnönsi*, a. 1285 facto, cui noster quoque subscripsisse reperitur (63).

Singulare videri queat, & tot *Episcopos Finlandenses*, his temporibus, post administratum aliquamdiu munus *Cancellarii Regii*, tiaram quasi mercedis loco accepisse sacram, & plerosque eorum *Westrogothos* fuisse? Nisi itaque forte accidisse putes, Reges vel sua valde interesse credas existimasse, ut Episcopi huic terræ, recens domitæ barbarisque vicinæ, inprimis fidos sibi spectatosque præficerent, vel facilius huic Diocesi, quam reliquis, quos maxime vellent Antistites dare potuisse? In *Westrogothia* autem, sede antiquissima religionis Christianæ in Svecia, (ex Anglia atque Norwegia illuc propagatæ) copiam tum uberiorem existisse hominum, præceptis ejus atque cognitione literarum qualicumque imbutorum, non est improbable? Cfr. LAGERBRING P. I, C. 16, §. 20 & 29, p. 520, 532 sq; P. II, C. 6, §. 9, p. 149; C. XI §. 17, p. 275 sq; TIDGREN *Wästergöthlands Hist. och Beskr.* C. IX, §. 1 — 7. Elogiis tamen quæ his popularibus suis

Nicolaum Parvum Decanum, hoc loco legit RHYZELIUS, non incommode, si illo cognomine appellatum fuisse, doceriqueat; *Parvedicanum* autem omnes quos vidi Codices habent; quod vocabulum corruptum esse, non sine ratione suspicatur NETTELBLADT. Bullam aliquam Papæ Urbani IV. existisse, quæ hoc institutum probaverit, non est quidem improbable, licet nulla ejus jam supersint vestigia (cfr. A CELSE p. 81, n. 5); sed neque speciali tamen Papæ venia opus fuisse, recte monet LAGERBRING l. c. p. 797.

(63) Ipsum Diploma exhibet HADORPH, *Append. ad Vet. Leg. Municipal. Viårtha Rätt.* p. 3 -- 5, cui subscripsit etiam Biskup Ryättil af Sinlandi; cfr. LAGERBRING II p. 600 sq.

fuis (*Rodulffo, Beroni, Ragvaldo*, quem iis per errorem, ut supra, p. 12, ostendimus, associat & *Catillo*) liberaliter (ex ingenio) impertit RHYZELIUS l. c. p. 327 sqq, non multum tribuimus. Nec quo auctore idem (p. 330) conjiciat, Episcopo maxime *Catillo* suatore R. *Magnum* Aboæ a. 1274 *officinam monetariam* instituisse? existimare possumus: in Testamento quidem suo, a. 1285 condito, nullam ejus (inter cæteras a se enumeratas) Rex mentionem facit (64).

Hujus tempore Episcopi, BENEDICTUS, filius *Birgeri Farli* quartus, (frater Regis *Magni Ladulås*), constitutus fuit *Dux Finlandiæ*; quod a. 1276 factum fuisse dicit MESSENIUS (Sc. T. X p. 10), anno vero demum 1284 contigisse demonstrat LAGERBRING (65); saltem non ante hunc annum, pleno promissi sibi beneficii fructu uti cœpisse, credas (66). Nomen enim inane haud fuisse, vel ex oblata

C c 2 ab

(64) Quod legi integrum potest in Actis Upsal. a. 1731, p. 44.

(65) L. c. p. 613 sq; ubi quæ not. (3) adducuntur testimonia, magnum profecto habere pondus videntur. Locus autem *Diarii Wisbyensis*, quem in mendo cubare vir acutissimus recte vidit, ex accuratioris descriptus exemplo apud LANGEBEKIUM (*Script. Rer. Danicar.*) T. II p. 255 ita jam integer legitur: "MCCLXXXIV electus est in Regem Sveciæ *Scheningie* BYRGERUS, filius Regis MAGNI, & *Eriacus* frater ejus factus est Dux, licet ambo parvuli essent. Dominus autem *Benedictus*, frater Regis, factus est Dux Fynlandensis".

(66) Ita non incommode conciliari posse discrepantes quæ de hac re exhibentur narrationes atque testimonia, credimus. Promissa *Benedicto* dudum fuisse Finlandiæ Ducatus videtur, (cujus etiam titulum interim usurpasse putandus est, si Edictum R. Magni quod exhibet HADORPHIUS l. c., anno jam 1280 datum esse existimetur); sed non ante a. 1284 vere traditus. Cfr. LAGERBRING l. c. P. II p. 484, 533, 597, 599, 613, 614, not. (4).

ab hoc Duce Fratribus suis dissidentibus *Waldemaro & Magno* honestissima conditione (si vera narrat ERICUS OLAI, p. 64), concludas, ut Ducatu suo (æque ac parte bonorum patrimonialium ad se pertinente) decederet illisque dividenda permitteret, modo vel sic inimicitias exuere pacemque inter se atque concordiam servare velent (67).

De *Catillo* hoc Episcopo non tantum dicit *Fragm. Palmisköldianum* (ut supra p. indicavimus); in *Räntbämäki sepelitur*, sed etiam addit: *ibi (& ibi vel ubi?) plerique Episcopi sunt sepulti*. Quæ verba ad antecessores suos sine dubio restringere oportet, ita ut *precedentes* (vel tale vocabulum) exciderit, aut loco *is plerique* sit substituendum?

Cir-

(67) Existimare possis, ERICUM non tam Historicum hoc loco egisse, quam Rhetorem, atque oblati a magnanimo pacis fraternæ auctore bonis Patrimonialibus temere addidisse Ducatum, quo positus nondum erat? Nisi ad desistendum spe potiundæ, paratum se ostendisse, significare voluit? Qua cæterum potestate Finlandiam tenuerit, deſinire haud valemus; forte eadem, qua cæteri tum Duces suas solebant provincias obtinere? qua de re cfr. LAGERBRING l. c. p. 69; sq. Quamdiu hoc usus sit in nostram patriam imperii genere, dubitatur? An scilicet etiam post Episcopalem Lincopenſis ſedis dignitatem adeptam, retinuerit: quod improbable haud videtur. Finlandiam suam an viderit unquam, aut quidquam ei boni attulerit, (ut laudat *Mesf. Chr. Finl*) nos omni no latet. A. 1291 mortuum esse constat. Cæterum de eo consulatur LAGERBRING l. c. P. II p. 787 -- 788, & PERINGSKÖLD l. c. II p. 204 sq. (Cfr. SHEFFERUS *Chron. Archiep. Ups.* p. 148 & CELSII *Chron. cit.* p. 9 & p. 68, 70; qui quod tangunt ulcus, nescio an adhuc sit bene sanatum? Mendum alicubi latere suspicor!) Bullam Papæ *Alexandri IV*, qua *Birgero Jarlo* licentiam tribuisse creditur Regnum *Sveiciæ* inter filios distribuendi, allatam a VASTOVIO (Ed. Col. p. 180; sq; cfr. LAGERBRING l. c. p. 483 sq), mire admodum recenseri video apud Nob. A CELSE l. c. p. 76, n. 7.

Circa hæc tempora crudelem atque immanem illam contigisse *Rufforum* in Fenniam irruptionem, quam Historicis nostris hæctenus ignotam, Bulla Papæ *Gregorii* X ad Electum Upsaliensem data, dolenter describit; supra p. 128 sq. docuimus. Ut itaque, nostris saltim his oris, res adeo pacatas atque a vicinorum insultibus tutas ac vulgo perhibetur, haud fuisse, satis diluceat.

Seriem quandam eorum, qui Regis nomine his olim præfuerunt provinciis, rerumque ab iis gestarum notitiam, exhibere, monumentorum inopia non permittit. Quorundam tamen memoria non omnino intercidit. Quamobrem, nomina saltim eorum quos hoc & sequentibus temporibus rebus nostris præfuisse reperimus, sensim edemus. Ita CAROLUM nescio quem circa a. 1280 *Præfectum* fuisse *Finlandiæ*, ERICUS OLAI (Ed. Locc. p. 75 extr.) ita narrat, ut cum leditione & pœna *Fulkungorum* sedatisque per eorum supplicium turbis, conjungere videatur. Ita enim ille: *quos* (Folkungos cum asseclis) *venientes fecit continuo comprehendi, & ad Stockholm perduci, ubi duo ex eis, Johan Philipsen & Johan Carlson capite sunt truncati; Philippus vero de Runeby omnibus suis hæreditariis bonis vitam cum difficultate redemit. Decollatus est etiam Birgerus, frater Johan (Johannis) Carlson: "Carolus autem Præfectus est Finlandiæ." & ita omnis hæc discordia sedata. Credas fere Carolum hunc fratrem etiam istius *Johannis Carlson* (adeoque genti Folkungorum affinem) fuisse, sed minoris fortasse culpæ reum, atque hinc in Finlandiam, ne novas ciere turbas posset, in exilium quidem, sed honoris specie tectum, a Rege fuisse milium?*

JOHANNES, I.

g*). Hoc est, primus fuit Episcopus Finlandiæ, qui ad normam Juris Pontificii, per Canonicos, nuper ad Ecclesiam Cathedralem constitutos, electus sit. Itaque videmus, non *Cancellarium* Regis, sed *Monachum*, plurimis suffragiis muneri Episcopali fuisse admotum. De anno dissentiant auctores, MESSENIUS, qui *Sc. T. X* p. 10, circa a. 1283 sedisse dicit, *T. IX* p. 64. anno demum 1288 Episcopum factum significat; utroque loco falsus. *Cbronicon* a CELSIO editum, sæpius a nobis jam laudatum, anno 1286 electum (p. 9) recte docet; cum quo concinit CORN. HAMSFORTII *Cbronol. Secunda* (vid. LANGEBEK l. c. T. I, p. 294), addens quædam, illi non commemorata, nobis vero non prætereunda. Dicit enim ad a. 1286: *Hoc tempore Sigtunæ in Sveonia Concilium a Clericis celebratur. JOHANNES sodalis prior Collegii Sigtunensis creatur Episcopus Finlandiæ, presente Rege Magno Ladulaas.* Quos sequuntur PERINGSKÖLD, l. c. II p. 139; & RHYZELIUS l. c. p. 37 & 330). HAMSFORTII locum partim confirmat, partim illustrat testimonium Veteris *Cbronici Msti* cui *Annalium Sigtunensium* titulum impertiendum judicat Cel. NORDIN (cui notitiam ejus debemus), ubi hæc leguntur verba: *MCCLXXXVI Capitulum Provinciale (68) celebratum Siktbonie. Electus in Episcopum frater Johannes, Prior Siktbonensis.*

Ex Polonia hunc JOANNEM fuisse oriundum, narrat VASTOVIVS, in ejus Vita, (nescio quo merito *sanctis septentrionis* illum as socians, inter quos tamen neque a Papa neque a nostris solenniter fuisse adoptatum, constat), atque quod *ordini d. Dominici nuper a sede apostolica confirmata*

(68) *Sc. Dominicanorum*, non *Concilium Clericorum Sveciæ*, ut incommode HAMSFORTIUS, quem veterem aliquem male intellexisse auctorem, apparet.

firmato, jamque tum florenti sese mancipaverat, ejus propagandi causa a d. Hyacintho item Polono in Sveciam missum, anno salutis 1233; quo in negotio, pergit, felicissimos fecit progressus. Farlerum enim Archiepiscopum Upsalensem facile induxit, ut Monasterium amplissimum Prædicatorum Ordini in oppido Sigtunæ exstrueretur, — ubi Joannes non paucos vitæ Monasticæ alumnos collegit, & undequaque virtutum radios sparsit deditque suavitatem odoris, donec ceu lucerna ardens ad Aboënsē sublimaretur Episcopatum. Quibus igitur virtutibus Monasticis, sine dubio, VASTOVII judicio, meruit sanctorum cohorti adjungi. Hunc auctorem recentiores deinde Historici fere omnes secuti, Poloniam Johanni nostro patriam dederunt (69); nam veteres nihil tale significarunt (70). A vulgari autem opinione, parum idoneo nixa fundamento, recedendum esse, judicat cujus sæpius laudavimus perspicacem diligentiam, Cel. NORDIN. Judicium ejus adponere juvat: *A Vastovio inducti quotquot sunt sequioris ævi scriptores, hunc (Johannem nostrum) Polonum faciunt, quod tamen nulla ratione constare potest; hoc enim neque veterum quispiam unquam dixit, neque per ætatem quam illi tribuit Vastovius, p. m. 77 Vit. Aquil. (Ed Benzeli.) credere fas est, quum Johannis iste Polonus, qui Ordinis Dominicani propagandi gratia, anno 1233 ad nostros venisse perhibetur,*
hoc

(69) PERINGSKÖLD l. c. II p. 139; BENZELIUS *Monum. Vet. Eccl. Svecg.* p. 204; RHYZELIUS l. c. p. 37; LAGERBRING l. c. p. 777; plures ut taceam.

(70) Ne MESSENIUS quidem hujus rei meminit; neque in *Chronicis* vel a SCHEFFERO vel a CELSIO, vel a LANGEBEKIO editis &c. verbo ullo Polonicæ suæ originis mentio fit; quæ ignota esse non debuit. Cum alio Johanne aliquo, ætate majore, ex Polonia fortassis huc olim misso, *Vastovium* confundisse nostrum Episcopum, gente puto Svecum, credas?

boc modo nonagesimum, plus minus attigisset annum, eum in Archiepiscopum postularetur.

(gg) Cfr. *Chronicon Archiep. Upsal.* a SCHEFFERO editum, p. 62 sq; BENZELII *Monum. Vet. Eccl. Sveog.* p. 39 & 104 sq. PERINGSKÖLD l. c. II p. 139; RHYZELIUS p. 37; LAGERBRING II p. 777 & 798. Anno hoc factum fuisse alii 1289, alii vero 1290, aserunt; his favet CELSII *Chronicon*, ubi dicitur: *MCCLXXX — translatus est Dominus Johannes Aboënsis Upsaliam* (p. 10). RHYZELIUS diem etiam, quo *suffragiis concordibus* postulatus a Capitulo Upsalieni sit, indicat, nempe 19 *Novembris* 1290, nescio quo auctore; cum tamen ipsa Bulla exstat (71) Pa-

(71) In *collectione FREDENHEIMIANA*, cujus supra p. 127, not. (105), mentionem fecimus. Ex qua Bulla, benigne nobiscum communicata, atque in *Sylloge Monumentorum* infra edenda, quædam hic loca adferre placet. Dicit igitur Papa: - - - "*Dudum siquidem Upsalensis Ecclesia per obitum bone memorie Magni Upsalensis Electi confirmati & etiam consecrati vacante, — Capitulum ipsius Ecclesie, — convenientes in unum pro futuri substitutione Pastoris, & deliberantes per viam procedere compromissi, in — Johannem Archidiaconum* (quem a MCCXC, septimo Kal. Junii obiisse testatur Chron. Archiep. Upsal. a Scheffero editum, p. 149; cfr. Chron. CELSII p. 10), *Andream prepositum & Olavum Canonicum ejusdem Upsalensis Ecclesie compromittere curaverunt, promittentes quod illum in suum ac ipsius Ecclesie Upsalensis Archiepiscopum reciperent & haberent, quem ipsi de se vel aliis in Archiepiscopum ejusdem Ecclesie concorditer eligendum ducerent vel etiam postulandum. Dicit vero compromissarii, hujusmodi compromisso recepto, secedentes in partem & demum inter se diligenti deliberatione prehabita, vener. Fratrem nostrum Johannem, Episcopum Aboënsis, in Upsalensem Archiepiscopum unanimiter & concorditer postularunt; at idem Episcopus postulationi hujusmodi de se facte, sibi que per specialem ejusdem Capituli nuntium infra tempus legitimum presentate, nec consentit, nec dissentit, sed super hoc dispositioni Sedis Apostolice se commisit; ac postmodum prefati Capitulum per*